KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z dwudziestolecia międzywojennego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **A, B, C**

3. (3 pkt) **1. P; 2. P; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (3 pkt) **1–C, 2–B, 3–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) Światu; (2) Krzyży; (3) żołnierską** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Szklane domy to wizja nowej Polski, o której Seweryn Baryka opowiada synowi: inżynier Baryka topi nadmorski piasek i buduje ze szkła tanie, czyste i zdrowe domy dla robotników i dla wsi. Symbolizują utopię postępu osiągniętego pracą i wynalazkiem, nie przemocą. Okazują się złudzeniem: po przekroczeniu granicy, idąc przez nędzne miasteczko, Cezary powtarza w myślach: „Gdzież są twoje szklane domy?".
Punktacja: wskazanie na utopijne wizje (1 pkt); kruchość/iluzoryczność tych wizji (1 pkt)

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wracając nad ranem z hucznego pikniku, Cezary widzi niskie chaty kryte słomą, bajora zlewające się z gnojówkami i ludzi zaczynających ciężką pracę. Mruczy „szklane domy", bo rzeczywistość wsi jest zaprzeczeniem utopii ojca, ale na pytanie księdza odpowiada ironicznie „miła wieś". Ksiądz bierze to dosłownie i mówi, że wieś jest „ani miła, ani niemiła" — potrzeba tylko pracy nad ludem. Kontrast zabawy dworu i nędzy wsi odsłania ślepotę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, co Cezary widzi: błoto, gnojówki, niskie chaty kryte słomą, ciężka praca chłopów o świcie (1 pkt); wyjaśnienie ironii: kontrast z utopią szklanych domów i zabawą dworu; Cezary ukrywa prawdziwą myśl pod słowami „miła wieś", a ksiądz odpowiada, że nad chłopami trzeba „pracy po łokcie" — nie widzi problemu nędzy (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Matka twierdzi, że kto chce tworzyć ustrój komunistyczny, powinien podzielić pustą ziemię, np. step, i wspólnie ją uprawiać, zaczynając wszystko sprawiedliwie. Uważa też, że wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież — prawdziwą sztuką byłoby wytworzyć własne dzieła i zbudować dla nich muzeum.
Punktacja: Za każdy trafny, zgodny z tekstem argument po 1 pkt (maks. 2): komunizm należałoby budować od zera na pustej ziemi, wspólną pracą; wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież; sztuką byłoby samemu wytworzyć dzieła i zbudować dla nich muzeum.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ciotka Agata jest „wielka i bujna", o białym, piegowatym ciele; narzeka na męża, służbę i dzieci, a jej kobiecość to płodność „pozbawiona hamulców". „Wuj Marek, mały, zgarbiony, o twarzy wyjałowionej z płci", siedzi „w swym szarym bankructwie", a jego słabe próby oporu zalewa fala kobiecości żony. Ten układ powtarza się w zbiorze: kobieta ma siłę żywiołu, mężczyzna jest wobec niej bezbronny — tak jak ojciec, nad którym Adela ma władzę „niemal nieograniczoną" i którego jednym gestem pozbawia jego ptasiego królestwa.
Punktacja: Charakterystyka pary na podstawie tekstu: ciotka Agata wielka, bujna, płodna, wiecznie narzekająca; wuj Marek mały, zgarbiony, pogodzony z losem, w cieniu jej pogardy (1 pkt). Uogólnienie: kobiecość żywiołowa i triumfująca, męskość słaba i bezradna — z przykładem innej pary, np. Adela i ojciec (1 pkt). 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (3 pkt) **1. F; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (3 pkt) **1–B, 2–C, 3–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) prozą poetycką; (2) dziecka; (3) cykliczny i mityczny** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Koń dorożkarski wiezie narratora przez magiczną zimową noc, aż zatrzymuje się wyczerpany w śniegu. Na jego brzuchu widać czarną ranę. Na pytanie narratora odpowiada: „Drogi mój — to dla ciebie" i staje się mały jak konik z drzewa. To scena poświęcenia — koń oddaje życie za podróż chłopca. Symbolizuje ofiarność, ale też oniryczną logikę snu, w którym zwierzę mówi ludzkim głosem.
Punktacja: 1 pkt: Opis zdarzenia — koń zatrzymuje się wyczerpany w śniegu podczas nocnej wędrówki. 2 pkt: Opis z elementem oniryczno-magicznym (co widać/słychać przy koniu) lub interpretacja symboliki (sen, granica jawy i marzenia).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: W „Nawiedzeniu" ojciec zapada na zdrowiu, leży w łóżku otoczony flaszkami i księgami handlowymi. Prowadzi samotne monologi, kłóci się z sobą, jakby jego osobowość rozpadła się na wiele jaźni. Nocami dialoguje z Bogiem jak starotestamentowy prorok. Stopniowo maleje — „jak orzech, który zsycha się wewnątrz łupiny" — wspina się na szafy, przysiada na karniszu w pozie wypchanego sępa i znienacka pieje jak kogut, znika na wiele dni w zakamarkach mieszkania. Rodzina przestaje brać go w rachubę: to, co z niego zostało, mogło zniknąć „tak samo nie zauważone, jak szara kupka śmieci, gromadząca się w kącie, którą Adela co dzień wynosiła na śmietnik".
Punktacja: Podanie, że ojciec zapada na zdrowiu i leży w łóżku otoczony flaszkami i księgami (1 pkt); wskazanie co najmniej dwóch dziwnych zachowań, np. prowadzenie samotnych monologów/kłótni z sobą, nocne dialogi z Bogiem, wspinanie się na szafy, przybieranie na karniszu pozy wypchanego sępa, trzepotanie rękoma jak skrzydłami i pianie jak kogut, znikanie w zakamarkach mieszkania, kurczenie się ciała (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Gdy ojciec wymawia słowo „manekin", Adela spogląda na zegarek, porozumiewa się wzrokiem z Poldą, wysuwa stopę opiętą w czarny jedwab i pręży ją „jak pyszczek węża". Ojciec chrząka, milknie, czerwienieje, a potem „jak automat" wstaje i osuwa się na kolana; Polda klepie go i mówi: „Jakub będzie rozsądny, Jakub nie będzie uparty". Scena pokazuje, że natchniony herezjarcha jest bezbronny wobec zmysłowej władzy Adeli. Jest w niej ironia: ten, kto chce tworzyć ludzi na obraz manekina, sam w jednej chwili zamienia się w posłuszną kukłę.
Punktacja: Poprawny opis incydentu: przy słowie „manekin" Adela wysuwa stopę w czarnym jedwabiu, ojciec czerwienieje, milknie i osuwa się na kolana jak automat, Polda przemawia do niego jak do dziecka (1 pkt). Interpretacja: władza Adeli (zmysłowej kobiecości) nad ojcem; ironia — herezjarcha tworzenia manekinów sam zachowuje się jak manekin/automat (1 pkt). 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary, który widział w Baku mordowanie „burżujów", ostrzega przyjaciela, że jego własna służba może go zabić za srebra. Choć czuje się w Nawłoci jak w objęciach rodziców, nie umie zapomnieć rewolucji. Domownicy nie rozumieją ostrzeżenia — ksiądz Anastazy żartobliwie każe mu schować do kieszeni srebrną cukiernicę, co pokazuje beztroskę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, że Cezary przenosi doświadczenie rewolucji z Baku na polski dwór — przewiduje bunt służby i przemoc wobec właścicieli (1 pkt); zauważenie kontrastu: dwór wydaje mu się przytulny i dobry, a mimo to widzi w nim zagrożenie / beztroska reakcja domowników (ksiądz podaje mu cukiernicę) pokazuje ich nieświadomość (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 23 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	21–23 pkt
dobry (4)	18–20 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	7–11 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/dwudziestolecie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.